

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 22 september 2010

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fotboll på idrottsforum.org

Fotboll fortsätter att dominera idrottsvetenskapen, både med avseende på forskning och publicering och vad gäller utbudet av artiklar och recensioner på idrottsforum.org. En nyligen recenserad bok tog upp mytbildning och vanföreställningar inom fotbollen, *Myths and Facts About Football: The Economics and Psychology of the World's Greatest Sport*, sammanställd av Patric Andersson, Peter Ayton & Carsten Schmidt. En annan tog upp den eviga frågan om varför britterna aldrig riktigt lyckas i fotboll och andra sporter, *Can We Have Our Balls Back, Please: How the British Invented Sport (and then almost forgot how to play it)* av Julian Norridge. I en ny bok av Simon Kuper och Stefan Szymanski – var för sig väl ansedda och mycket flitiga författare inom fotbollsområdet – förenas de två perspektiven från de nämnda böckerna. I *Why England Lose: And Other Curious Football Phenomena Explained* (HarperSport) tränger Kuper och Szymanski in bakom sportens yta, och genom att analysera data på ett nytt sätt avslöjar de kontraintuitiva sanningar om fotboll. Magnus Forslund är vår recensent, och han förmår inte uppbringa något skäl överhuvud taget för varför den fotbollsintresserade inte ska läsa boken!

Nya aspekter på engelsk fotboll

Magnus Forslund

Ekonomihögskolan vid Linnéuniversitetet, Växjö

Simon Kuper & Stefan Szymanski
Why England Lose: And Other Curious Football Phenomena Explained

352 sidor, hft.

London: HarperSport 2010

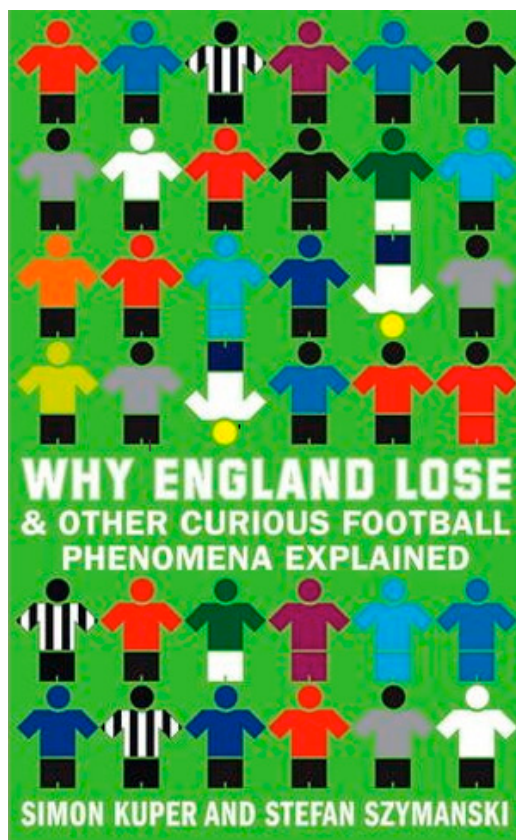
ISBN 978-0-00-732396-8

För ett tag sedan lade jag besviket ifrån mig boken *Managing Football: an international perspective* (Hamil & Chadwick, 2009). Den innehöll alldeles för lite som hade relevans för hur man faktiskt leder (managerar) en fotbollsklubb. Glädjande nog innebär läsningen av boken *Why England Lose: And Other Curious Football Phenomena Explained* att man hittar *mer* av relevans trots att boken egentligen har en bredare ansats till fotboll.

Stefan Szymanski har under många år forskat och publicerat texter om sport i allmänhet och fotboll i synnerhet. Boken *Winners and Losers: The Business Strategy Of Football* (Szymanski & Kuypers, 2000) till exempel är en klassiker. Han är en föregångare när det gäller tillämpning av nationalekonomiska teorier och metoder på fotboll. Simon Kuper är journalist som publicerat böcker såsom *Football against the enemy* och *Ajax, the Dutch, the War* (Kuper, 1994, 2003).

Boken är populärvetenskapligt skriven, med en bra mix av vetenskaplighet och tillbakalutad "glimten-i-ögat" journalistik som faktiskt fungerar. Det är lättamt men precis när man lutat sig tillbaka och tror att författarna kommer nöja sig med "kul men ogrundade" påståenden kommer det sifferexercis. Det blir övertygande. Vad är det då man övertygar mig om?

Boken är uppdelad i sektioner som behandlar olika teman: klubbar, ligor, fans och länder. Den börjar dock med *en*

kritisk genomgång av föreställningen att Englands landslag underpresterar vid mästerskap. En lite närmare analys visar att England är ett bra lag som presterar vad man kan förvänta sig. Laget borde kvalificera sig till ungefär 2/3 av alla mästerskap och det är precis vad det har gjort. När det gäller att nå kvartsfinal och längre är den statistiska sannolikheten så låg att det inte är konstigt att ett lag som England inte når längre.

Efter detta tar man tag några idéer kring *problem med engelsk fotboll*. I England finns en uppfattning att det är för många utläningar i Premier League, vilket inneburit att engelsmännen tryckts undan och det i sin tur skapat ett sämre landslag. Kuper & Szymanski hävdar dock att det är felaktigt. Problemet är snarare att det är *för många engelsmän!* Spelarna blir nämligen utslitna av att spela i världens tuffaste liga. För landslaget borde fler spelare spela i sämre ligor, så de är bättre förberedda till mästerskapen. Ett verkligt bekymmer är istället att man i engelsk fotboll exkluderar medelklassen och främst ger utrymme för utbildade spelare och tränare från arbetarklassen. Detta innebär att spelarna generellt sett är dåliga på att sköta sin kost, dricker för mycket och inte är så duktiga på att tänka fotboll. Tränarna är likaledes inte särskilt "smarta" när det gäller att tänka fotboll och är dessutom ofta skeptiska till utbildade människor, vilket gör att de tenderar att motarbeta spelare som har "huvudet på skaft". Ett annat problem är att engelsk fotboll är en sluten församling som inte är särskilt öppen för innovationer. Man är för lite inkopplad i de centrala nätverken och tar därför inte del av de senaste rönen. Här ska sägas att författarna inte presenterar så mycket empirisk forskning som stöd för dessa senare teorier. Det är dock intressanta teorier som känns relevanta.

Ett utförligt kapitel handlar om *transfermarknaden*.

En grundobservation är att ju mer klubbarna spenderar på löner, desto högre upp i tabellen hamnar man. Lönerna förklarar här mer än vad spektakulära spelarköp gör. Detta indikerar att det generellt är bättre att höja lönerna för att behålla bra spelare än riskera förlorade dem och försöka köpa ersättare. Det finns fler "hemligheter" som författarna avslöjar. (1) En ny tränare slösar alltid bort pengar på att köpa nya spelare, oftast för att ge intrycket av handlingskraft. (2) Stjärnor från det senaste mästerskapet är övervärderade. Förutom att de kostar relativt sett för mycket är de ofta slutkörda efter mästerskapet och presterar sämre kommande säsong. (3) Vissa nationaliteter är övervärderade. Tänk brasilianare. (4) Gentlemän föredrar blondiner. Förutom i Skandinavien tenderar blonda spelare att sticka ut i mängden – pga hårfärgen – och därmed ådra sig relativt sett för mycket uppmärksamhet. Författarna hävdar till och med att scouter tillmäter spelarens utseende stor vikt, inte nödvändigtvis så att han måste se ut som David Beckham, han ska helt enkelt "se ut" som en "fotbollsstjärna". Exempelvis verkar taniga, rödhåriga, spinkiga killar med överbett inte behöva göra sig så stort besvär. Peter Crouch är ett undantag som bekräftar regeln.

» När en högre chef på Microsoft flyttar till nytt land står en konsult redo att hjälpa dennes familj hitta skolor och hus och lära sig de sociala reglerna i det nya landet.

Några andra råd är (1) Var lika aktiv när det gäller att sälja bra spelare som att köpa dem (2) Äldre spelare är överskattade. Lita här på data. Wenger såg exempelvis hur Dennis Bergkamp sprang allt mindre under matcherna efter 70:e matchminuten och dessutom mycket mer långsamt. (3) Köp spelare med personliga problem – billigt. Hjälp dem sedan hantera sina problem.

Något överraskande men desto mer glädjande lyfter författarna sedan fram *vikten av att hjälpa nya spelare att aklimatisera sig*. Konsulter som arbetar med omflyttning av anställda i traditionell industri hävdar att här finns en av de största ineffektiviteterna på transfermarknaden. När en högre chef på Microsoft flyttar till nytt land står en konsult redo att hjälpa dennes familj hitta skolor och hus och lära sig de sociala reglerna i det nya landet. Det kan kosta 200.000 kronor, men i relation till 200.000.000 framstår det som en spottstyver. Få om ens någon professionell fotbollsklubb har en avdelning specialiserad på personalfrågor (typ Human Resource-avdelning). Det ges också en del matnyttiga råd kring spelarrekrutering.

Härefter kommer ett kapitel om *varför fotbollsbranschen sett utifrån ett affärsmässigt perspektiv är den sämsta branschen i världen*. Enligt författarna finns det en obefogad kritik mot att för många fotbollsklubbar inte tjänar pengar. Här ansluter de sig till en diskussion som pågått ett tag om att målet i fotboll är att vinna, inte tjäna pengar. Det gör att varje krona i överskott direkt läggs på nya utgifter. Mer intäkter leder bara till mer kostnader. Delvis sker det eftersom det alltid finns någon annan klubb som inte bryr sig om ekonomiskt vinst, utan "dopar" sig genom att skjuta till nytt kapital hela tiden. En annan vinkel är att klubbarna i sig är dåligt skötta och att det saknas kompetens, vilket bidrar både till att kostnaderna blir högre än de behöver vara och att intäktsmöjligheter inte utnyttjas till sin fulla potential. De flesta goda idéer till utveckling kommer utifrån och klubbarna är typiska "late adopters", det vill säga sena när det gäller att ta till sig nya idéer. En orsak är att det saknas kontinuitet i både klubbledningen och de administrativa delarna. Klubbchefer, sportchefer, talangtränare, marknadsförare, etc., byts ofta ut, inte sällan för att man upptäcker att de inte har tillräcklig kompetens. Det som då ändå har byggts upp raderas när ny personal kommer in. För inte kan väl de bygga vidare på det som varit? I Sverige har vi flera exempel på liknande "cirkus" gällande personal. Utan att överdriva kan vi konstatera att det inte varit särskilt fördelaktigt för klubbens ekonomiska utveckling.

Nu finns det dock fotbollsklubbar som tjänar pengar. Författarna tar upp tyska klubbar i Bundesliga som exempel. I Sverige kan vi nämna exempelvis Kalmar FF. Men, och det är ett viktigt men, saker och ting förändras snabbt. År av överskott kan snabbt vändas till underskott och tvärtom. Det kan räcka med en lyckad spelarförsäljning. Å andra

sidan verkar ekonomiskt överskott sällan användas till att bygga buffert eller förbättra klubbens strukturella kapital utan till spelarköp och höjda spelarlöner. Och så räcker det att man inte lyckas med ytterligare spelarförsäljningar för att det ska bli underskott.

Jag hoppar här sedan över frågan om diskriminering inom fotbollsbranschen, hur man gör mål på straff samt en diskussion om sambanden mellan en stads storlek, huvudstäder och fotbollsframgång. Låt mig däremot få stanna upp vid kapitlet som handlar om *hurvida det är ett problem eller inte med att något lag är för överlägset i ligan*. Kopplat till detta är att en del därför föreslår att man ska införa system som jämnar ut skillnader i intäkter mellan lagen, som exempelvis att ha lönetak. Den teoretiska utgångspunkten är att det ska vara tillräcklig konkurrensbalans i en liga. Orsaken är att det är osäkerheten kring utgången som sägs utgöra fotbollens essens. Just nu är det en sådan uppfattning som driver några klubbar i damallsvenskan att argumentera för en förändring av seriepyramiden. Man utgår från att det allt för tidigt stått klart vem som ska vinna respektive åka ur serien. Det blir därmed inte tillräckligt spännande och publiken uteblir. En lösning som föreslås är att införa en mästerskapsserie och en kvalserie å la ishockeyn. Problemet är att resonemanget bygger på lös grund. Forskningen har visserligen inte kommit så långt, men den indikerar att de flesta supportrar inte alls vill ha en jämn serie. Tvärtom skulle de gärna se en ännu mer ojämn serie. De vill se sitt lag vinna. Men främst vill de se sitt lag spela. Om det sedan blir vinst eller förlust är mindre viktigt, särskilt om det är ett storlag med internationella storstjärnor på besök. Poängen är att få se dessa i aktion. Det är således bra för ligan om ett lag har mycket pengar och kan ha stjärnor. En jämn kamp om ligatiteln är alltså i sig inte så viktig. Däremot hävdar forskare att avgörande matcher drar mer publik. Fler streck i tabellen (kval upp/ner, slutspel, etc.) är därför positivt.

Författarna gör också upp med uppfattningen *att fotbollsfans är lojala "monogamister"*. De utgör bara en bråkdel av alla fans. Många fans håller på flera lag både inom och utom sitt eget land. En hel del fans byter faktiskt också lag över tid, särskilt om det uppstår stora skillnader i prestation. För marknadsförare kan det alltså finnas anledning att tänka lite bredare när det gäller vilken typ av fans de har (se också Tapp & Clowers (2002)).

Innan jag avslutar denna recension, låt mig få locka er med författarnas påståenden att världsmästerskap i fotboll minskar självmordsfrekvensen i de länder som deltar; att den stora poängen med att arrangera ett VM inte är ekonomisk, utan att lyckan i landet ökar; att det inte alls är så att fattiga och allmänt miserabla förhållanden bidrar till att skapa (fler) elitspelare; att det bästa landet i världen på fotboll är Honduras – om vi tar hänsyn till ett antal jämförande faktorer.

Om det inte framkommit tidigare så anser jag alltså att *Why England Lose* är en läsvärd bok. Visserligen kan man ibland önska lite bättre empiriskt underlag och ibland gör de inte mycket mer än plockar fram resultat från andra forskare. Boken är dock tänkt att vara populärvetenskaplig och i det avseendet gör författarna ett bra jobb med att skriva om viktiga tankar på ett intressant sätt. Det är lovvärt att de vänder upp och ner på en del förutfattade meningar och stimulerar kritiskt tänkande, något som fotbollsvärlden verkar sakna när det gäller hur man ska organisera och leda fotboll. Jag hade önskat ännu mer som hade behandlat frågor på klubbnivå, och det är en begränsning att boken ännu inte finns på svenska då det lär hindra en del av de som borde läsa den. För övriga fotbollsintresserade finns det egentligen inget argument för att inte läsa boken. För närvarande finns det inte så mycket annat som är lika bra och lättillgängligt.

Mer läsning

Hamil, S., & Chadwick, S. (Red.). (2009). *Managing football - an international perspective*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Kuper, S. (1994). *Football against the enemy*. London: Orion.

Kuper, S. (2003). *Ajax, the dutch, the war : Football in europe during the second world war*. London: Orion.

Szymanski, S., & Kuypers, T. (2000). *Winners and losers: The business strategy of football*. London: Viking.

Tapp, A., & Clowes, J. (2002). From "Carefree casuals" To "Professional wanderers": Segmentation possibilities for football supporters. *European Journal of Marketing*, 36(11), 1248-1269.

© Magnus Forslund 2010.

 [Hitta bästa pris på boken hos Prispallen.se](#)

 [Kjøp boken fra Capris.no](#)

 [Sammenlign priser på bogen hos Pensum.dk](#)

 [Buy this book from Amazon.co.uk](#)

 [Buy this book from Amazon.com](#)